

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНСПЕКТОРІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПІД ЧАС ЇХ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

В статті розглянуто умови і засоби формування професійної компетентності майбутніх інспекторів з охорони праці під час їх практичної підготовки на виробництві. Висвітлено особливості організації та проведення технологічної практики, її практичної значимості для формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Встановлено, що в процесі практичної підготовки студентів розвиваються такі позитивні якості, як: здібність перетворювати здобуті в навчальному процесі теоретичні знання на професійні функції, потреба до самостійного поповнення своїх знань та вміння їх творчо застосовувати в практичній діяльності, працездатність, прагнення до самовдосконалення, відповідальність.

Ключові слова: професійна компетентність, інспектор з охорони праці, практична підготовка, технологічна практика, навчальний процес.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема практичної підготовки студентів вимагає розуміння її теоретичної значущості, визначення особливостей та суперечностей цього процесу, чіткого уявлення щодо організаційно-методичних напрямів ефективного формування практичних знань, умінь та навичок [4].

На сучасному етапі, ефективна підготовка учасників освітнього процесу вищих навчальних закладів можлива за рахунок посилення практичної спрямованості навчання студентів. Одним із основних завдань вищого навчального закладу є – сформувати у майбутніх фахівців здібність перетворювати здобуті в навчальному процесі теоретичні знання на професійні функції. Саме теоретична та практична підготовка студентів є ресурсом для формування професійної компетентності та кар'єрного зростання майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ю.Ю. Белова [1] зазначає, що компетентний фахівець конкурентоздатний на ринку праці лише в тому випадку, якщо він вільно володіє своєю професією та орієнтується в суміжних галузях діяльності, професійно мобільний, здатний до саморозвитку, самореалізації, є соціально-відповідальною, творчою особистістю, яка відповідає пріоритетним і перспективним запитам економіки держави.

Суб'єкти ринку праці й заклади, які надають освітні послуги, під поняттям практична підготовка студентів мають на увазі систему заходів, спрямованих на формування молодого фахівця, як соціально адаптованої і соціально відповідальної особистості. Це передусім такі характеристики: а) прикладні теоретичні знання та вміння оцінювати й розв'язувати ситуативні завдання; б) досвід роботи у вигляді навичок постановки і розв'язання реальної виробничої проблеми, набутий у процесі практики у період навчання; в) особистісні якості – ефективне спілкування, уміння працювати в команді, самостійне прийняття рішень, лідерський потенціал, самопрезентація, прагнення до розвитку, набуті і розвинені завдяки активній громадянській позиції під час навчання [4].

Отже, в умовах сьогодення, проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців під час їх практичної підготовки, набуває особливої актуальності.

Мета статті – теоретично обґрунтувати систему формування професійної компетентності майбутніх інспекторів з охорони праці під час їх практичної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освітній процес у вищих навчальних закладах здійснюється за такими формами: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи, відповідно до статті 50 п.1 Закону України "Про вищу освіту" [2]. Згідно "Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України", затверджене наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993р., №93 [3] практична підготовка студентів вищих навчальних закладів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня учасниками освітнього процесу і має на меті набуття ними професійних навичок та умінь.

Практична підготовка осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними вищими навчальними закладами договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку. Керівники підприємств, установ та організацій зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки

безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства статті 51 п. 1-2 Закону України "Про вищу освіту" [2].

Для студентів третіх курсів спеціальності "Професійна підготовка (Охорона праці)" технологічну практику організують з метою щоб закріпити теоретичні знання студентів, вдосконалити і розширити практичні уміння та навички в роботі майбутніх інспекторів з охорони праці.

Технологічна практика розпочинається з настановної конференції, де студентів ознайомлюють з програмою практики, цілями й завданнями, змістом та системою звітності. Керівник практики, для студентів-практикантів, проводить інструктаж з техніки безпеки на підприємстві під час проходження практики. На виробництві кожному студенту відведено робоче місце в одному з підрозділів підприємства, організації, установи, а в ході виконання окремих розділів програми чи індивідуального завдання практиканти можуть на деякий час переходити в інші підрозділи, з попереднім повідомленням керівників практики від підприємства. До початку практики керівником практики від вищого навчального закладу та методистами кафедри складено робочу програму та план проведення технологічної практики, розроблено і видано кожному студенту індивідуальне завдання. Керівник практики від вузу контролює готовність баз практики, забезпечує проведення всіх організаційних заходів, надає студентам-практикантам всі необхідні документи (направлення, індивідуальне завдання та ін.), повідомляє студентів про систему звітності з технологічної практики, у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з робочою програмою практики, контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки та контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього розпорядку. До початку практики студенти мають отримати від керівника практики консультації, щодо оформлення документації. Практиканти мають своєчасно прибути на базу практики і в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики. Студенти повинні чітко знати правила охорони праці підприємства і суворо їх дотримуватись. Під час проходження практики, майбутні інспектори з охорони праці несуть відповідальність за виконану ними роботу.

Зміст технологічної практики було спрямовано на вирішення наступних завдань: вивчити безпеку праці у виробничих процесах; сформувати у майбутніх бакалаврів поняття про технологічну безпеку на виробництві з питань охорони праці; навчити аналізувати стан умов праці та елементів виробничого ризику на підприємстві; ознайомитися з технічною та конструкторською документацією підприємства; дослідити фактори, що впливають на аварійність і виробничий травматизм; узагальнити та систематизувати знання з охорони праці, організації та планування виробництва; набути практичних знань, умінь та навичок для майбутньої професійної діяльності; виховувати відповідальність за колективну та власну безпеку.

Під час проходження практики в студентів формуються професійні уміння приймати самостійні рішення при виконанні конкретної роботи в умовах виробництва, а також в них виникає потреба самостійно поповнювати свої знання і творчо застосовувати їх в своїй майбутній діяльності.

У ході практичної підготовки майбутнім інспекторам з охорони праці слід ознайомитися із структурою служби охорони праці підприємства, порядком проведення інструктажів з техніки безпеки і ведення відповідної документації, станом обліку, розслідування та звітності з травматизму, правилами допуску і порядком обслуговування високовольтних і низьковольтних електричних установок, правилами і конструктивними виконаннями грозозахисту і захисного заземлення, захистом струмоведучих частин від дотику (огороження, блокування, заборони, написи та ін.), захистом від неправильних і помилкових дій персоналу (блокування, заземлення, надписи та ін.), станом вентиляції та освітлення в основних цехах, наявністю і розміщенням засобів індивідуального захисту і медичної допомоги, забезпеченням працівників підприємства спецодягом, спецхарчуванням і санітарним устаткуванням, наявністю засобів пожежогасіння, місцями установки протипожежних засобів і правилами їхнього використання при гасінні електроустаткування. Відповідно до робочої програми практики, студенти повинні ознайомитися з планом евакуації на підприємстві, нормативно-правовою документацією (закони, положення, накази, акти та ін.), технічною документацією (проведенням технічного огляду або експертними обстеженням машин, механізмів, устаткування підвищеної безпеки (технічні та експлуатаційні документи, які містять дані про устаткування за весь період експлуатації): звіти, акти, розрахунки, протоколи (оформлені за результатами технічного огляду), висновки; термін подальшої експлуатації обладнання; паспорт устаткування із відповідними записами про результати технічного огляду, дозволені параметри експлуатації і дата наступного технічного огляду, скріплений запис підписом і печаткою); з технічними даними нового електроустаткування.

Оформлення звітної документації студентами є обов'язковою складовою практики, де мають бути наступні документи: індивідуальний план, щоденник, звіт про проходження технологічної практики, рецензія на звіт керівника практики від навчального закладу, відгук керівника практики від підприємства (характеристика) та інша документація відповідно до робочої програми технологічної практики.

Заключним етапом технологічної практики є підсумкова конференція, мета якої підвести підсумки про виконану навчально-виробничу роботу майбутніх інспекторів з охорони праці.

Висновки. В процесі практичної підготовки студентів розвиваються такі позитивні якості, як: здібність перетворювати здобуті в навчальному процесі теоретичні знання на професійні функції, потреба до самостійного поповнення своїх знань та вміння їх творчо застосовувати в практичній діяльності, працездатність, прагнення до самовдосконалення, відповідальність. Таким чином, під час технологічної практики практична підготовка студентів спрямована на процес оволодіння ними системи теоретичних та практичних знань, умінь та навичок в галузі охорони праці, що є запорукою професійної компетентності майбутніх інспекторів з охорони праці.

Використані джерела

1. Белова Ю.Ю. Модель професійної компетентності майбутнього інженера машинобудівної галузі / Ю.Ю. Белова // Збірник наукових праць Бердянського педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2012. – №4. – С. 33-38.
2. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
3. Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: наказ Міністерства освіти України від 2.06.93 р. N 161 [Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 листопада 1993 р. за N 173] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [studprofkom.cv.ua/ documents/ Zakonodavstvo/Nakaz](http://studprofkom.cv.ua/documents/Zakonodavstvo/Nakaz)
4. Чебукіна В.Ф. Особливості організації практичної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах I – II рівня акредитації / Чебукіна В.Ф. // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України; Одеський нац. Політехнічний університет. – Одеса, – 2013. – Вип. 3(4). – С. 204-211.

Kamenska I., Velykdan Y.

THE PROBLEM OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE INSPECTORS ON LABOUR PROTECTION DURING THEIR PRACTICAL TRAINING

In the article the conditions and means of the formation of professional competence of future inspectors of labour protection during their practical training are shown. Peculiarities of organization and holding of technological practice, its practical significance for the formation of professional competence of future specialists are stated. It is established that in the process of practical training of students such positive qualities develop as: ability to turn obtained in the learning process theoretical knowledge in professional functions, the need for independent updating their knowledge and skills creatively to apply in practice, efficiency, the desire to self-improvement, responsibility. Also we offers accent attention was on the fact that during the technological practice students practical training focused on the process of mastering their system of theoretical and practical knowledge and skills in the field of labour protection. We found that the theoretical and practical training of students is a resource for professional competence development and career growth of future specialists.

Key words: *professional competence, inspector on a labour safety, practical training, technological practice, the learning process.*

Стаття надійшла до редакції 16.01.2015